...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...урят-Монголой ҮНЭН

№ 77 (6267) АПРЕЛИИН 20 ПЯТНИЦА 1951 он

...КП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...вно Соведэй. ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Дайнай хойто тээхи табанжэлые дүүргэлгын дүнгүүд советскэ хүнүүдые ажалай баатаршалгада зоригжуулна

...оветскэ арадай агууехэ илалта

...СР-эй 1946—1950 онуудай ...эхи (дайнай хойто тээхи ...хи) табанжэлэй түсэбые ...лгын дүнгүүд тухай СССР-...рэнэй Түсэблэлгын Комите-...й СССР-эй Центральна Ста-...ескэ Управлениин мэдээсэл ...эр толилогдоо. Тунхаглаг-...мэдээсэл—угаа ехэ удха-...тай документ мүн. Ленин—...ай партяар хүтэлбэрилэгдэ-...ветскэ арадай зохёон бай-...амгалан ажалай агууехэ ...лтанууд дайнай хойто тээхи ...жэлэй дүнгүүд соо эли то-...харгадана. **1946 оной мартда ...эй Верховно Соведэй бата-...һан СССР-эй арадай ажа-...айнай хойто тээ һэргээн бод-...ба хүгжөөхэ табанжэлэй, ...1950 онуудай түсэб амжал-...аар дүүргэгдээ, тиихэдэ тү-...шухала даалгабаринууд ни-...үүлэн дүүргэгдээ.** гэһэн ...лые бүхы советскэ хүнүүд ...могорхолой мэдэрэлтэйгээр ...абаха байна. Ойрын сагта ...н удаан үе соо коммунисти-...партиин хэхэ хүдэлмэриин ...дые 1946 оной февралиин ...унгагшадай суглаан дээрэ ...н үгэ соогоо тодорхойлхо ...а, нүхэр Сталин ингэжэ хэ-...лэн:

...нэ табанжэлэй түсэбэй гол ...онууд юуб гэбэл, ороной хо-...ло ороһон районуудые һэр-...байгуулха, дайнай урда тээ-...мышленностиин болон хүдөө ...ын хэмжээндэ хүрэхэ ба ...улан тэрэ хэмжээе нилээд ...ээр үлүүлхэ, ойрын сагта ...а системын болюулагдаха ...тушаа хэлэншьегүй, үргэн ...лэй зүйлнүүдые үйлэдбэ-...ябадал үргэдхэлгэдэ, бүхы ...дай сэнгүүдые сэхэ шууд ...уулха зэргээр ажалшадай ...аралай хэмжээе дээшэ-...ба өөрынгөө хүсэнүүдые ...бадаруулха арга боломжо ...олгожо шадаха алибаа ...шэнжэлэлгын институдуу-...рэн олоор байгуулгада онсо ...табигдаха байна».

...най хойтохи үе соо табан-...түсэбые болзорһоонь урид ...хын түлөө бүгэдэарадай ...листическэ мүрысөөн комму-...ческэ партиин уряагаар бүхы ...оо дэлгэрээ. Советскэ хү-...творческо үүсхэлынь, со-...листическэ Эхэ орондоо ...й хизааргүй үнэн бай-...шэнэ хүсэтэйгөөр бада-...Дайнай хойто тээхи та-...лэй зорилгонуудые совет-...рад амжалтатайгаар шиид-...социалистическэ ажахын ба ...турын бүхы һалбаринуудта ...түгэс шэнэ дэбжэлтэ түйлаа ...тус мэдээсэл эли тодоор ха-...Хүн түрэлтэнэй дайсание ...шэмые илахын тула тон ехэ ...л үзэһэн Советскэ Союз ...й хойто тээхи байгуулалтын ...шээлнүүдые дабажа шадаха-...ааэ гэһэн империалистнуу-...айдабаринуудынь буруу һү-...сороо. Эсэгэ ороноо хам-...н Агууехэ дайнда бүхэдэл-...үүхэтэ илалта түйлаһан со-...арад дайнай хойтохи та-...ые амжалтатайгаар дүүр-...эб найрамдалай эбдэршэгүй ...үшэг тулгуури—социалисти-...Эхэ оронойнгоо хүсэ шада-...бүри ехээр бэхижүүлээ.

...рэгшэ табанжэл соо манай ...мышленностиин түйлаһан ехэ ...лтанууд тухай мэдээе советс-...үүд онсо ханалтатайгаар ...абаха байна. **1950 ондо—...жэлэй һүүлэй жэлдэ—СССР ...промышленностиин продук-...хэмжээн дайнай урда тээхи ...онойхиһоо 48 процентээр ехэ ...ёнотой гэжэ табанжэлэй ...тодорхойлогдоһон бай-...индөө 1940 онойхиһоо 73 ...ээр ехэ промышленна про-...1950 ондо бүтээгдээ. Табан-...түсэб СССР-эй промышлен-...болзорһоо урид—4 жэл ...соо дүүргэгдээ. 1950 ондо ...табанжэлэй түсэбөөр тодорхойлогдоһон даалгабари промышленна продукциин хэмжээгээр 17 процент үлүүлэн дүүргэгдээ.**

Мүнөө сагай техникын шэнэ түйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр социалистическэ промышленностиин бүхы һалбаринуудай техническэ хэмжээнэй саашадаа дээшэлэлгэ хангагдаа. Арадай бүхы ажахыда гол үүргэ дүүргэдэг хүндэ индустриин амжалтанууд илангаяа гайхамшаг байна. Булад хайлуулгаар, прокат, үнгэтэ ба шухаг металлнуудые үйлэдбэрилгөөр, нүүрһэ малтан абалгаар, нефтяной промышленностиие һэргээн байгуулга ба хүгжөөлгөөр, электроэнерги, станогууд, машинанууд, механизмууд ба приборнуудые үйлэдбэрилгөөр, химическэ промышленностиин продукци ба барилгын материалнуудые бүтээн гаргалгаар табанжэлэй түсэбэй даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Дайнай хойто тээхи табанжэлэй үедэ хүнгэн промышленностиин текстильнэ, оёдолой, трикотажна ба бусад һалбаринууд түргэнөөр һэргээн байгуулагдаһан ба хүгжөөгдэһэн байна.

Манай промышленность социалистическэ үргэн ехэ үйлэдбэрилгын хуули ёһонуудай үндэһөөр амжалтатай хүгжэжэ байна. **СССР-эй бүхы промышленностиин үйлэдбэриин гол фондиуудынь Эсэгэ ороной түрүү техникээр зэбсэглэгдэһэн предприятинуудые һэргээн байгуулһанай, бариһанай ба һэльбэн шэнэдхэһэнэй үндэһөөр 1940 онойхиһоо 1950 ондо 58 процентээр ехэ болоо.**

Советскэ предприятинууд мүнөө сагай техникээр таһалгаряагүй зэбсэглэгдэнэ. Шэнэ техникые амжалтатайгаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэ хадаа арадай ажахые саашадаа техническэ шэнэдхэн зэбсэглэхэ ябадал ехэ хэмжээтэйгээр бэелүүлхэ, хүндэ ба хүшэр хүдэлмэринүүдые механизацилгын хэмжээ дээшэлүүлхэ арга олгоно. Эдэ бүгэдэ хадаа советскэ хүнэй ажалые нилээд хүнгэдхэнэ, предприятинуудай хүдэлмэриин шанарай бүхы показательнуудые һайжаруулха арга боломжо олгоно. Промышленностьдахи хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэнь 1950 ондо, дайнай урда тээхи 1940 онойхиһоо 37 процентээр дээшэлээ, энэнь 36 процент байхаар табанжэлэй түсэб соо тодорхойлогдоһон байгаа. Манай түмэр замай транспорт ашаа зөөлгын талаар арадай ажахын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангаа. Гол мүрэнэй, далайн ба автомобильна транспортын ашаа зөөлгын эрьесэнь нилээд ургаа, хэлхеэ холбооной бүхы хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэринь һайжараа.

Табанжэлэй түсэбые социалистическэ хүдөө ажахы амжалтатайгаар дүүргэв. Дайнай хойто тээхи табанжэлэй турша соо колхозуудай ниитын ажахы бүри ехээр ургаһан ба бэхижэһэн байна, хүдөө ажахын материально-техническэ базань ургаа, колхозно үйлэдбэридэ МТС-үүдэй үүргэнь бүри ехэ болоо.

Табанжэлэй турша соо ороһото культурануудай талмай 20 үлүүтэй процентээр нэмээ. 1950 оной ороһо тариянай валовой ургасань 1940 оной хэмжээе 345 миллион пүүдээр үлүүлээ, тиихэдэ шэниисэ үйлэдбэрилгэ дайнай урда тээхи хэмжээнһээ 376 миллион пүүдээр ехэ болоо. Ороһото культурануудай ургасын талаар табанжэлэй түсэбэй даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Тэрэшэлэн колхозуудай ниитын малай тоо толгойн ургалтын талаар табанжэлэй түсэбэй даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд газартаряалангай культурые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха сталинска түсэб бэелүүлгээр ехэ амжалтануудые түйлаа.

СССР-эй арадай ажахын саг үргэлжэ ургалгын үндэһэ һуури дээрэ национальна доходнай улам улам ехэ болоно, манай ороной ажалшадай ажана тэниглэн байдал ургана. **Национальна доходые ехэ болгохо даалгабари үнгэрэгшэ табанжэл соо нилээд үлүүлэн дүүргэгдээ. Дайнай урда тээхи национальна доходой хэмжээе 38 процентээр үлүүлхэ зорилго табанжэлэй түсэбөөр табигдаһан байгаа. Национальна доход 1940 онтой жэшэбэл, сасуулагдамал сэнгүүдээр, 1950 ондо бодото дээрээ 64 процентээр ехэ болоһон байна.**

Капиталистическэ оронуудтахи национальна доходой хахадһаа ехынь капиталистнуудай ангиин үбэршэлдэг байхадань, харин Советскэ Союз дотор бүхы национальна доход ажалшадай мэдэлдэ байдаг. **СССР-эй ажалшад өөһэдынгөө хубиин материальна ба культурна хэрэглэлнүүдые хангахын тулада 1950 оной национальна доходой 74 процентые абаһан байна, тиихэдэ национальна доходой нүгөө 26 процентнь социалистическэ үйлэдбэриие үргэдхэхын тулада, ниитэ гүрэнэй ба общественнэ хэрэглэлнүүдтэ зорюулагдан гүрэнэй, колхозуудай ба кооперативна организацинуудай мэдэлдэ үлэһэн байха юм.**

Национальна доходой ургаһанай ашаар, манайда гүрэнэй бюджедэй доходуудынь гаргашануудһаа жэл бүри үлүүгээр дүүргэгдэнэ, арадай ажахыда оруулагдаха капитальна вложенинүүд тушаа түсэбүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. 1946—1950 онуудта 6 мянга үлүүтэй промышленна предприятинууд һэргээн байгуулагдаһан, баригдаһан ба ашаглалгада оруулагдаһан байна, энэ тоодо жэжэ предприятинууд оролсоногүй.

Советскэ Правительство болбол ниитын хэрэглэлэй товарнуудай сэнгүүдые саг үргэлжэ химдаруулха политика бэелүүлнэ. **1950 ондо хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай доходуудай, тариашадай доходуудай ниитэ сумманъ 1940 онтой жэшэбэл, сасуулагдамал сэнгүүдээр, 62 процентээр ургаһан байгаа,** энэ баримта хадаа советскэ хүнүүдэй материальна байдалай улам һайжарһан тухайда эли тодоор гэршэлнэ. Советскэ орон дотор һургуулинуудай, вузнуудай, наукын, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, культурын ба искусствын эмхи зургаануудай сеть таһалгаряагүй ургана.

Дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгэдэхи агууехэ амжалтанууд хадаа творческо амгалан ажалдаа, коммунизмын түлөө тэмсэлдээ шэнэ баатаршалганнуудые гаргалгада советскэ хүнүүдые зоригжуулна. Манай арад Волга ба Днепр дээрэ, Аму-Дарья ба Дон дээрэ угаа ехэ гидроэлектростанцинуудые, каналнуудые бариха түсэбүүдээ тон ехэ эршэ зоригтойгоор бэелүүлжэ байна.

Зохёон байгуулхы амгалан ажал эрхилжэ байгаа советскэ арад бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ, империалистическэ дай үүдхэгшэдэй гэмтэ муухай түсэбүүдые элирүүлнэ. Дайнай хойтохи табанжэлые амжалтатайгаар дүүргэлгэ—советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай, эб найрамдалда дуратай политикынь эли тодо гэршэ мүн. Советскэ гүрэнэй сталинска гадаадын политика, дай зайсуулгын ба эб найрамдал сахин хамгаалгын политика хадаа бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй һайшаал талархалда ба дэмжэлгэдэ хүртэнэ. Советскэ Союз болбол олон зуу миллион хүнүүдые өөрынгөө зэргэнүүдтэ нэгэдхэгшэ эб найрамдалай ба демократиин агууехэ лагериие толгойлжо байна.

Ленин—Сталинай партиие тойрон нигтаар жагсаһан советскэ арад Эхэ оронойнгоо аша туһада хэдэг зохёон байгуулхы амгалан ажалдаа бүхы хүсэ шадалаа зорюулна, нүхэр Сталинай зааһан замаар урагшаа—коммунизмын илалта тээшэ найдамтайгаар дабшажа ябана

(**«Правдын» апрелиин 17-ной түрүү бэшэг**).

Туркменскэ каналай трасса дээрэхи культурна түрүүшын эмхи зургаанууд

...ИА-ТАШ. Туркменскэ Глав...лай барилгын участогууд ...культурно-гэгээрэлэй эмхи ...дай сеть түргэнөөр урга...

...-Ташта, Шарлаук болон Ур...дамжуулгын базанууд дэ...ашадые хангахын тулада политическэ, уранһайханай ба научно-техническэ литературын олон тоото библиотекэнүүд байгуулагдаа. Кара-Кумын сүл губиин холын олохон участогууд дээрэ геологуудай отрядууд хүдэлмэрилнэ, тэндэ клубуудай байшангууд баригдажа байна. Лекторскэ бюро байгуулагдаад, барилгын трассада хэдэн лекторнүүдые эльгээбэ. Геологическа отрядуудые хангахын тула түрүүшын хоёр кинопередвижкэ гаранхай.

(ТАСС).

Агууехэ Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхол

Сталинай нэрэмжэтэ Московско автозаводой коллектив дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай мэдээсэлые социалистическэ агууехэ Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхолой мэдэрэлтэйгээр угтаба.

Заводой агитаторнууд участогууд дээрэ газетэнүүдые уншалга ба хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэ. Большевистскэ партиин хүтэлбэри доро, нүхэр И. В. Сталинай ударидалгаар советскэ арадай түйлаһан түүхэтэ илалтануудай һүр жабхалан тухайда стахановецууд-автозаводойхид хэлэбэ.

— Нүхэр Сталин 1946 ондо һунгагшадай суглаан дээрэ хэлэһэн түүхэтэ үгэ соогоо, дайнай хойто тээ манай ороной хүгжэхэ замуудые, коммунизм байгуулха замуудые тодорхойлжо үгөө һэн, —гэжэ стерженщик нүхэр Демков хэлэбэ. —Агууехэ вождиингоо заабаринуудые советскэ арад амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Манай заводой коллектив ниитэ амжалтануудай хэрэгтэ өөрынгөө ажалай хубитые оруулаа. Шэнэ түхэлэй олон машинануудые бүтээн гаргадаг болообди, дайнай урда тээхи үйлэдбэриин хэмжээн нилээд үлүүлэгдээ. Гүрэнэйнгөө экономическа хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын түлөө, коммунизм түргөөр байгуулхын түлөө бүри эршэмтэйгээр тэмсэхэбди! Манай бригада халаан соо хоёр нормо дүүргэхэ уялга абаба.

Нүхэр Демков олон мянган хүнтэй бүхы коллективэйнгээ хүсэл эрмэлзэлгые элирхэйлэн мэдүүлээ. Автозаводойхид шэнэ ехэ уялгануудые абана, үйлэдбэриингөө программые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлжэ байна.

Шэн зоригтойгоор ажаллана

ЛЕНИНГРАД, апрелиин 17. (ТАСС). Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ, тиихэдэ түсэбэй шухала даалгабаринууд нилээд үлүүлэн дүүргэгдээ гэһэн мэдээсэлые ленинградайхид ехэ омогорхолтойгоор уншаба.

СССР-эй 1946—1950 онуудай дүрбэдэхи (дайнай хойто тээхи нэгэдэхи) табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай СССР-эй Гүрэнэй Түсэблэлгын Комитедэй ба СССР-эй Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэлые предприятинуудай цехүүдтэ уншалга эмхидхэгдээ. Ажалшадай агууехэ вождь нүхэр И. В. Сталинай хүтэлбэри доро советскэ арадай түйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтанууд тухайда агитаторнууд хөөрэлдөөнүүдые хэнэ.

Дайнай хойтохи табанжэлэй түсэбэй дүнгүүд тухай мэдээсэлые Сталинай нэрэмжэтэ металлическа заводой стахановецууд ба инженернүүд тон ехэ һонирхолтойгоор танилсан шудалжа байнад. Цимлянска ГЭС-тэ зорюулан түрүүшын машина үйлэдбэрилжэ байгаа гидротурбинщигууд коммунизмын сталинска барилгада үгэхэ турбинануудые болзорһоо урид бүтээхын түлөө социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ гэжэ шиидээ.

Амгалан ажалай агууехэ дүнгүүд

СТАЛИНО, апрелиин 17. (ТАСС). Дайнай хойтохи табанжэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн тухай СССР-эй Гүрэнэй Түсэблэлгын Комитедэй ба СССР-эй Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэлые Донбассай горнягууд ба металлургнууд ехэ баяртайгаар угтаа. Советскэ арадай агууехэ илалта тухай түрүүшын хөөрэлдөөнүүд доменнэ пэшэнүүдэй ба мартенэнүүдэй дэргэдэ, шахтануудта үнгэргэгдөө.

—Советскэ арадай зохёон байгуулхы амгалан ажалай һүртэ ехэ амжалтанууд, —гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ № 29 Рутченковско шахтын комбайнай машинист Петр Амелин хэлэбэ, — дайнай хойтохи сталинска табанжэлэй дүнгүүд соо харагдана. Манай түрэл Донбасс оронойнгоо нүүрһэнэй эгээн ехэ ба механизированнэ бассейн дахинаа болоо гэжэ баяртайгаар мэдэрнэбди. Табанжэлэй турша соо шахтанууднай нүүрһэнэй комбайнуудаар, механическа ашаалдаг машинануудаар, хүсэтэ электровозуудаар ба бусад оньһон механизмуудаар зэбсэглэгдээ. Горнягуудай ажал улам һайн ба бүри ехэ бүтээсэтэй болоно.

Манай шахтын коллектив шэнэ техникэ шудалан, табанжэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээд, даалгабариһаа гадуур 200 эшелон шахуу эрхим шанартай нүүрһэ үгөө. Мүнөө бидэнэр Кузбассай шахтёрнуудтай мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэжэ байнабди.

Ажалай дэбжэлтэ

Дээдэ-Березовкын хирпиисэй заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хамтын суглаан боложо, дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай мэдээсэлтэй танилсаба. Большевистскэ партиин хүтэлбэри доро бүхы советскэ арадтаяа хамта түйлаһан амжалтануудаараа тэдэнэр омогорхоно.

Энэ түүхэтэ мэдээсэлэй харюуда Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөө улам үргэдхэн, ажал дээрээ шэнэ илалтануудые түйлаха гэжэ тэдэнэр нэгэн һаналаар шиидээ.

Тиин энэ шиидхэбэреэ бэелүүлжэ захалаа. Железнодорожно райсоведэй депутат Сирпимбаев үдэртөө 3 нормо, шихтовщик Буршин, посадчик Баранов болон бусад 1,5—2 нормо дүүргэнэ.

П. Стужин.

Зориг түрүүлнэ

Советскэ хүнүүд энхэ һайхан Эхэ оронооро тон ехээр омогорходог. Үндэр баян хада уулануудаа, гүн тунгалаг нуур далайнуудаа, уужам тэнюун талануудаа харахадаа омогорходогбди. Граммшье түмэр арбилхадаа, даалгабаряа секундааршье урндшалан дүүргэхэдээ энэ омогорхолнай ехэ боложо, саашадаа бүри эршэмтэй шангаар ажаллаха зориг түрүүлдэг.

Мүнөөдэр бидэнэр мүн лэ ехээр омогорхожо байнабди. Дайнай хойто тээхи нэгэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд манай арадай хүсэ шадалай хэлбэришэгүйгөөр ургажа байһые дахяад батална.

Техникумүүдтэ ба бусад тусхай дунда һургуулинуудта 1940 ондо 975 мянган хүн һуралсаһан байна. Энээнһээ хойшо арбан жэл болоод байхада, 1950 ондо аяар 1 миллион 298 мянган хүн һуралсаа.

Би 1950 ондо Кяхта городтохи культурно-гэгээрэлэй һургуулиие дүүргээ һэм. Тиигэжэ тусхай дунда эрдэмтэй албахаагша болооб. Мүнөө СССР-эй Гүрэнэй Түсэблэлгын Комитедэй ба СССР-эй Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл соо би нэгэ единицэ болон тоологдоноб.

Советскэ тусхай мэргэжэлтэ интеллигенциин отрядай гэшүүн байһандаа омогорхоноб.

Андрей Мангатханов, Хоринэй аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай таһагай инспектор.

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

РСФСР-эй Верховно Соведэй 1951 оной апрелиин 17-ной заседанинууд тухай

Үглөөнэй заседани

Апрелиин 17-ной үдэрэй 12 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо РСФСР-эй Верховно Соведэй 5-дахи заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Л. Н. Соловьев** түрүүлэгшээр һууба.

РСФСР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба РСФСР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ РСФСР-эй Верховно Соведэй заседани дээрэ үргэлжэлөө.

Депутат **А. М. Буеверов** (Курганска область, Лебяжьевска округ), депутат **П. А. Дуванов** (Воронежско область, Воронежско-Кагановичско округ), депутат **Б. Н. Черноусов** (Смоленскэ область, Смоленскэ городской округ) үгэ хэлэбэд.

Үгэ хэлэлгын дүүрэһэнэй һүүлээр РСФСР-эй Верховно Совет РСФСР-эй финанснуудай Министр депутат **И. И. Фадеевэй** түгэсхэлэй үгэ сонособо.

Депутат **С. П. Афанасьевай** дурадхалаар, РСФСР-эй Верховно Совет бюджедые баталалгын иимэ гурим баталан абаа гэбэл: Гүрэнэй бюджедые доходуудай ба гаргашануудай разделнүүдээр, республиканска бюджедые—доходуудай ба гаргашануудай ниитэ дүнгүүдээр голосовалха, Гүрэнэй бюджет тухай Хуулиие статья статьягаар баталан абаха.

РСФСР-эй Верховно Совет РСФСР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедые ба РСФСР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое нэгэн һаналаар баталба, тэрэнэй һүүлээр «Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын 1951 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуули» бүхыдөө нэгэн һаналаар баталагдаа.

Тэрэнэй һүүлээр, РСФСР-эй Верховно Совет РСФСР-эй Правительствые бии болгохо тухай асуудал хаража үзэбэ.

Депутат **М. А. Ясновой** дурадхалаар, РСФСР-эй Верховно Совет нэгэн һаналаар тогтоол баталан абажа, тэрээн соогоо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ этигэлээ мэдүүлбэ, Правительствын — Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Министрнүүдэй Соведэй состав тухай дурадхалнуудые Верховно Соведтэ табихыень Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Н. Черноусовта** даалгаба.

Энээгээр РСФСР-эй Верховно Соведэй 5-дахи заседани хаагдаа.

Үдэшын заседани

Апрелиин 17-ой үдэшын 7 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо РСФСР-эй Верховно Соведэй 6-дахи заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Л. Н. Соловьев** түрүүлэгшээр һууба.

РСФСР-эй Верховно Совет зүблэхэ зүйлэй дүрбэдэхи асуудалые зүбшэн хэлсэжэ — РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталжа эхилээ. Депутат **Н. И. Светлаков** энэ асуудалаар элидхэл хэбэ.

РСФСР-эй Верховно Совет болбол «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин нормонууд тухай» Верховно Соведэй Президиумэй 1950 оной октябриин 2-ой Указые нэгэн һаналаар баталжа, РСФСР-эй Конституциин 145-дахи статьяда зохихо хубилалта оруулба. РСФСР-эй Верховно Совет «РСФСР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерствые шэнэдхэн эмхидхэхэ тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1951 оной мартын 14-нэй Указые тэрэшэлэн баталһан ба РСФСР-эй Конституциин 54-дэхи, 69-дэхи ба 92-дохи статьянуудта зохихо хубилалтануудые оруулһан байна. Тэрэнэй һүүлээр РСФСР-эй Верховно Совет болбол РСФСР-эй Верховно Суудэй зарим гэшүүдэй уялгануудһаа сүлөөлэгдэһэнтэй ба гараһантай дашарамдуулан, РСФСР-эй Верховно Суудэй шэнэ гэшүүдые һунгаба.

Саашадаа Верховно Совет зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалда орожо, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгажа эхилбэ.

Депутат **И. Т. Гришинэй** дурадхалаар, РСФСР-эй Верховно Совет Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиумые: РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын, автономно республиканuудай тоогоор Түрүүлэгшын 12 орлогшонорой, Президиумэй Секретариин ба РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 13 гэшүүдэй составтайгаар нэгэн һаналаар һунгаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй даалгабариин ёһоор, депутат **Б. Н. Черноусов** РСФСР-эй Правительствын — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй состав тухай дурадхалые Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиба.

РСФСР-эй Верховно Совет Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Министрнүүдэй Соведэй составые нэгэн һаналаар баталаа.

Верховно Соведэй сессиин зүблэхэ зүйл дүүрэбэ. Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Л. Н. Соловьев** РСФСР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи сесси хаагдаба гэжэ соносхоо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй тогтоохонь:

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые иимэ составтайгаар һунгаха:

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

Тарасов Михаил Петрович — һунгуулиин Краснокамска округһоо депутат, Московско область.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшонор:

Динмухаметов Галей Афзалетдинович — һунгуулиин Бугульминска округһоо депутат, Татарска АССР.

Загафуранов Файзрахман Газафуранович — һунгуулиин Кигинскэ округһоо депутат, Башкирска АССР.

Батырмурзаев Абдулгамид Нухаевич — һунгуулиин Махачкалинска округһоо депутат, Дагестанска АССР.

Цыремпилон Доржи Цыремпилович — һунгуулиин Улан-Удын округһоо депутат, Бурят-Монголой АССР.

Тлостанов Калимет Тутович — һунгуулиин Сталинска округһоо депутат, Кабардинска АССР.

Вахнин Николай Дмитриевич—һунгуулиин Сыктывкарска округһоо депутат, Коми АССР.

Щербаков Прохор Васильевич — һунгуулиин Рочинска округһоо депутат, Марийска АССР.

Селюкин Михаил Осипович — һунгуулиин Атяшевскэ округһоо депутат, Мордовско АССР.

Тотоев Виктор Сосланбекович—һунгуулиин Дзауджикауска округһоо депутат, Северо-Осетинскэ АССР.

Чирков Викентий Николаевич — һунгуулиин Глазовско округһоо депутат, Удмуртска АССР.

Андреева Зоя Ананьевна — һунгуулиин Канашска округһоо депутат, Чувашска АССР.

Данилова Анастасия Петровна — һунгуулиин Якутско-Центральна округһоо депутат, Якутска АССР.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь

Зимин Иван Николаевич — һунгуулиин Ржевскэ округһоо депутат, Калининска область.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:

Бездомов Григорий Андреевич — һунгуулиин Полтавска округһоо депутат, Челябинска область.

Бузина Пелагея Сергеевна — һунгуулиин Муромско округһоо депутат, Владимирска область.

Гусев Михаил Ильич — һунгуулиин Киселёвско округһоо депутат, Кемеровскэ область.

Ладанов Петр Федорович — һунгуулиин Московско округһоо депутат, Ленинград город.

Маслов Василий Алексеевич — һунгуулиин Грибановско округһоо депутат, Воронежско область.

Пантиков Петр Петрович — һунгуулиин Армавирска округһоо депутат, Краснодарска хизаар.

Прокофьев Василий Андреевич — һунгуулиин Кандалакшска округһоо депутат, Мурманска область.

Пушнова Клавдия Ивановна — һунгуулиин Новозыбковско хүдөөгэй округһоо депутат, Брянска область.

Саланов Алексей Михайлович — һунгуулиин Арзамасска округһоо депутат, Горьковско область.

Соколов Алексей Гаврилович — һунгуулиин Демидовскэ округһоо депутат, Смоленскэ область.

Степанова Клавдия Васильевна — һунгуулиин Ярославска хүдөөгэй округһоо депутат, Ярославска область.

Цветкова Вера Семеновна — һунгуулиин Фурмановска округһоо депутат, Ивановска область.

Яснов Михаил Алексеевич — һунгуулиин Останкинска округһоо депутат, Москва город.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЗИМИН.

Москва, Кремль.
1951 оной апрелиин 17

РСФСР-эй Правительствые—РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Совет болбол РСФСР-эй Правительствые—РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые иимэ составтайгаар байгуулха гэжэ тогтообо:

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Черноусов** Борис Николаевич.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Сафронов** Арсений Михайлович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Бессонов** Михаил Михайлович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо — **Зуева** Татьяна Михайловна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Прокофьев** Алексей Макарович.

Гүрэнэй Түсэблэлгын комиссиин Түрүүлэгшэ—**Чадаев** Яков Ермолаевич.

Гүрэнэй контролиин Министр—**Васильев** Николай Михайлович.

Элүүрые хамгаалгын Министр—**Ковригина** Мария Дмитриевна.

Кинематографиин Министр — **Шашков** Григорий Иванович.

Хүнгэн промышленностиин Министр—**Миротворцев** Николай Николаевич.

Ой модоной ажахын Министр—**Жуков** Илья Васильевич.

Ой модоной промышленностиин Министр — **Кудрявцев** Александр Васильевич.

Мяха ба һүнэй промышленностиин Министр — **Смирнов** Николай Иванович.

Эдеэ хоолой промышленностиин Министр—**Соколов** Виктор Николаевич.

Барилгын материалнуудай промышленностиин Министр—**Сухарев** Георгий Иванович.

Загаһанай промышленностиин Министр—**Муратов** Федор Николаевич.

Хүдөө ажахын Министр—**Максимов** Алексей Иванович.

Совхозуудай Министр—**Рябов** Гавриил Георгиевич.

Худалдаа наймаанай Министр—**Макаров** Михаил Иванович.

Финанснуудай Министр—**Фадеев** Иван Иванович.

Юстициин Министр—**Беляев** Федор Архипович.

Автомобильна транспортын Министр — **Куршев** Александр Николаевич.

Гражданска-гэр байрын барилгануудай Министр—**Игнатов** Борис Анатольевич.

Коммунальна ажахын Министр — **Проферансов** Дмитрий Петрович.

Нютагай промышленностиин Министр —**Алехин** Дмитрий Иванович.

Нютагай түлишын промышленностиин Министр—**Беляев** Виктор Петрович.

Гэгээрэлэй Министр—**Каиров** Иван Андреевич.

Социальна тэдхэлгын Министр — **Сухов** Алексей Николаевич.

Искусствонуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Комитедэй Түрүүлэгшэ—**Будаев** Сергей Александрович.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгүүдые эрхилхэ Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Леонтьева** Екатерина Ивановна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЗИМИН.

Москва, Кремль.
1951 оной апрелиин 17.

РСФСР-эй финансын Министр депутат И. И. Фадеевэй түгэсхэлэй үгэһөө

Нүхэд депутадууд! РСФСР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедые ба 1950 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд хэлэһэн үгэ соогоо бултадаа һайшаагаа. Республикын бюджет хадаа арадай ажахын түсэбөөр 1951 ондо табигдаһан зорилгонуудта дүүрэнээр харюусаха байна, республиканска ба нютагай ажахын саашанхи дэбжэлтые болон Российска Федерациин ажалшадай ажана тэниглэн байдалай ба культурын дээшэлэлгые финансова ресурснуудаар хангаха байна гэжэ депутадууд нэгэн һаналаар тэмдэглээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комисси болбол бюджедэй доходуудые гүрэнэй предприятинууд болон ажахын организацинуудай олзонуудһаа орохо отчисленинүүдэй талаар 52,8 миллион түхэригөөр, промкооперациһаа орохо олзын налогой талаар 14,7 миллион түхэригөөр, нютагай налогуудай ба доходуудай талаар 15,5 миллион түхэригөөр, бүхы дээрээ 83 миллион түхэригөөр дээшэлүүлхэ тухай дурадхал оруулаа

Бюджетнэ комисси мүн тэрэшэлэн бюджедэй гаргашануудые 3,4 миллион түхэригөөр хороохо, тиин доходуудай дээрэ заагдаһан дээшэлэлтэһээ ба гаргашануудые хороолгоһоо олдоһон 86,4 миллион түхэриг хэмжээтэй нэмэлтэ ресурснуудые РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудай гаргашануудһаа үлүү гараха ябадалда зорюулха гэһэн дурадхал оруулһан байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ дурадхалнуудые хаража үзөөд, Бюджетнэ комиссиин дурадхалнуудые баталан абабал зохистойдо тоолоно гэжэ Верховно Соведтэ мэдээсэхые намда даалгаа.

Депутадууд Ладанов, Бобровников, Филимонов, Ковалевский, Горяинова, Матвеева, Гусев, Борисенко, Данилова, Азизов, Брант, Саланов, Буеверов гэгшэд РСФСР-эй зарим министерствонүүд ба ведомствонууд тушаа шүүмжэлэлнүүдые хэһэн байна. РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет болбол эдэ министерствонүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые хаража үзөөд, зохихо шиидхэбэринүүдые гаргаха байна.

Депутадууд Афанасьев, Загафуранов ба Ковригина гэгшэд РСФСР-эй финанснуудай Министерствын ба нютагай финансова органуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые зааһан байна. РСФСР-эй финанснуудай Министерство болбол депутадуудай ажаглалтануудые зүб гэжэ тоолоно, тиин өөрынгөө хүдэлмэриие ба республикын нютагай финансова органуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха байна.

РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ зарим депутадууд бюджедһээ үгтэхэ һомололгонуудые дээшэлүүлхэ гэһэн дурадхалнуудые оруулаа.

Депутат Брант министерствонүүдэй мэдэлдэ байгаа хирпиисын заводуудые РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерстводэ шэлжүүлэн үгэхэ гэһэн дурадхал оруулаа. Депутат Саланов хадаа барилгын материалнуудые үйлэдбэрилдэг бусад ведомствонүүдэй бүхы предприятинуудые РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерстводэ шэлжүүлэн үгэхэ гэһэн дурадхал оруулаа. РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ дурадхалнуудые хаража үзэхэ байна.

Нүхэд депутадууд! РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудай зүгһөө 1951 оной Гүрэнэй бюджедые нэгэн һаналаар һайшааһан ябадал болбол тус бюджет хадаа Российска Федерациин арадуудай ажабайдалай интересүүдтэ дүүрэнээр харюусана гэжэ гэршэлнэ. Гүрэнэй бюджедые гүйсэдхэхын тула арадай ажахыда бии байгаа дотоодой бүхы ресурснуудые бүхы хэмжээгээр элсүүлхэ, материалнуудые болон мүнгэ зөөринүүдые тон наринаар арбилха ябадал нигта шангаар бэелүүлхэ хэрэгтэй.

РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар гүйсэдхэлгэ хадаа манай ниаг вождь ба багша нүхэр Сталинай сэсэн мэргэн ударидалгаар советскэ арадай бэелүүлжэ байгаа коммунистическэ общество байгуулгада шэнэ амжалтануудые туйлаха ябадалда туһалха байна. (**Үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалга**).

Ниитын малажал түргөөр хүгжөөхын, үб... ба тарянай ургаса дээшэлүүлхын түлөө...

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, машинно-тракторна станцинуудай директорнүүд... аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын таһагуудые даагшанарай республиканска зү... дээрэ ВКП(б)-гэй обкомой секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ хэһэн элидхэл...

Манай оронай ажахы ба культурые дайнай һүүлээр хүгжөөхэ хэрэгтэ большевистскэ партиин хүтэлбэреэр үнгэрэгшэ 1950 он соо советскэ арадай туйлаһан онсо гайхамшаг амжалтанууд тухай нүхэр Хахалов элидхэлэйнгээ эхиндэ тогтожо хэлээ.

Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүгжэлтын гол показательнуудые тодорхойлон харуулха зуураа, элидхэлшэ болбол манай республика тухайда, ажахы ба культурымнай һалбаран бадаралга тухайда ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай өөрынь зүгһөө маша ехэ анхарал оролдолго табигдадагые онсо тэмдэглэбэ. Бурят-Монголой урдань гээгдэнги ба бутархай байһан хүдөө ажахы ленинско-сталинска сэсэн мэргэн национальна политикын ашаар, колхозно байгуулалтын илаһанай ашаар, агуусхэ ород арадай ахадүүгэй һайн һайхан сэдьхэлэй туһаламжын ашаар мүнөө томо, механизированнэ социалистическэ ажахы болоо. Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүл дэлхэй дээрэ эгээн түрүү советскэ агробиологическа наука ба түрүү дүй дүршэлые колхозно үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн, хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса, адууһа малай тоо толгойн олошорхо ба ашаг шэмын дээшэлхэ ябадал жэл бүри туйлана.

Гэхэ зуура, элидхэлшын зааһанай ёһоор, хүдөө ажахын 1950 оной дүнгүүд республика соо бүхы дээрээ тон хангалтагүй байгаа. Манай республика 1949 онойхидол адляар, малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые 1950 ондо дүүргээгүй. Республикын колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ мүн лэ тон муу ургаса абаа, гүрэнэй үмэнэхи өөрынгөө түрүүшын уялгые дүүргээгүй. Машинно-тракторна станцинууд тракторна хүдэлмэринүүдэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаагүй.

Тиин, Бурят-Монголой хүдөө ажахыда манай партиин ба Советскэ правительствын зүгһөө саг үргэлжэ үзүүлэгдэдэг угаа ехэ туһаламжые республикын колхозууд ба МТС-үүд хүсэд бүрин хэрэглэжэ шадаагүй байна.

* * *

Малажал хадаа Бурят-Монголой хүдөө ажахын гол һалбаринь болоно. Элидхэлшэ болбол ниитын малажал хүгжөөлгын асуудалнууд дээрэ тодорхойгоор тогтожо хэлэхэ зуураа, республикын олохон колхозууд малажал хүгжөөхэ гурбанжэлэйнгээ түсэб муугаар дүүргэнэ гэбэ. Курумканай, Баргажанай, Түнхэнэй, Зэдын, Иволгын, Бичурын, Сэлэнгын, Хэжэнгын ба Кударын аймагуудай колхозууд 1950 ондо илангаяа хангалтагүй дүнгүүдтэй байна.

Республикын хэдэ хэдэн колхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ малай ехээр гарзалха ябадал тохёолдуулагдаһан байна. Энэ хадаа харууһанай, байрын ба тэжээлэй мууһаа, гол түлэб, тохёолдоо.

Ниитын малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэгдээгүйн гол шалтагаануудай нэгэн юуб гэбэл, эхэ малнууд тон ехээр гарзалһан байгаа. 1950 ондо 100 эхэ мал бүхэнһөө миил 64 тугал, 71 хурьган, 54 унаган абтаһан байха юм. Жэлэй турша соо 100 мянга үлүүтэй эхэ малнуудһаа түл абтаагүй.

Республика дотор бүхы дээрэнь абахада малажал хүгжөөхэ түсэбэй хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байһые зааха зуураа, элидхэлшэ болбол түрүү районуудай, колхозуудай ба эрхим малшадай хүдэлмэри тухайда хэлэбэ. **Кяхтын аймагай** колхозууд хадаа 1950 ондо малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэһэн байха юм. Аймаг доторнь жэлэй туршада ниитын мал һүрэгэй тоо толгой: адуу моридой талаар 11,4 процент, үхэрэй—20,3 процент, хони ба ямаадай—16,7 процент, гахайнуудай —24,7 процент ба шубуудай—68,9 процентээр олон болоо.

Хориин аймагта 1950 он соо адуу моридойнь тоо 8,8 процент, үхэрнүүдэйнь — 11,9 процент, хони ба ямаадайнь — 14,4 процент, гахайнуудайнь—11,4 процент ба шубуудайнь—58,9 процентээр олон болоһон байна.

Кабанскын ба Байкало-Кударын аймагуудай колхозууд 1950 ондо бүхы түрэлэй малай тоогой ургалта ханган, горьтой амжалтануудые туйлаа.

Һайн показательнуудые туйлаһан колхозуудай тоодо Кяхтын аймагай Усть-Киранска сомсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хамаадана. Энэ хадаа 1950 оной туршада малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые адуу морндоор 102,8 процент, үхэрөөр 102,6 процент, хони ба ямаадаар 107,7 процент, гахайнуудаар 150 процент ба шубуудаар 122 процент дүүргэһэн байха юм. Тус колхоздо адуу моридойнь тоо толгой жэлэй турша соо 17 процентээр, үхэрэй —21,5 процентээр, хони ба ямаадай —30,3 процентээр, гахайнуудай —50 процентээр олон болоо, тиихэдэ шубуудайнь тоо хоёр дахин нэмээ. Энэ колхоз үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхээд, мүнөө малнуудаа гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулжа байна.

Яруунын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз малажал хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малнуудаар дүүргээ. Кабанскын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз малажал хүгжөөхэ түсэб үлүүлэн дүүргээ, тодорхойлон хэлэбэл, адуу моридой талаар 4 процент, үхэрэй —5 процент, хони ба ямаадай—16 процент, гахайнуудай —4 процент үлүүлһэн байха юм.

Ториин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбөө: адуу моридоор —106,8 процент, үхэрөөр — 104,1 процент, хони ба ямаадаар—105,2 процент, гахайнуудаар—262 процент дүүргээ.

1950 ондо малажалай хэдэн зуун түрүүшүүл, урда жэлнүүдэйхидээл адляар, хүдэлмэридөө амжалтануудые туйлаһан байна. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалиша-үхэршэн нүхэр Долгор Будажапова һаамхай үнеэн бүриһөө 2213 литр һү һаагаа. Закаменай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Будаева Цырендулма 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга абажа, түлжүүлһэн ба нютагай үүлтэрэй хонин бүриһөө 2,2 килограмм ноохо хайшалжа абаһан байха юм. Ториин аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Лямичева даажа байдаг 16 үнеэдһээ 20 тугал абажа түлжүүлһэн ба нютагай үүлтэрэй һаамхай үнеэн бүриһөө 862 литр һү һааһан байна. Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гахайшан нүхэр Бродников даажа байдаг 8 эхэ гахайһаа 120 поршоонхо гэхэ гү, эхэ гахай бүриин 15 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэрнүүдэй гүүртын малшан нүхэр Базар Дагбаев адуулганда ябуулжа таргалуулха малнуудайнгаа толгой бүриин хэмжээнэй шэгнүүрэй сүүдхын дунда жэшээнэй нэмэлгые 1 кг. 456 грамм болгоһон байгаа.

Эдэ жэшээнүүдые, —гэжэ элидхэлшэ заана, —олоор харуулжа болохо байгаа. Эдэ жэшээнүүд юун тухай гэршэлнэб гэбэл, республикын бүхы колхозууд малажал хүгжөөхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой байна.

Манай республикын малажал ямар ушарһаа иимэ хангалтагүй байдалда ороо6 гэжэ асуугдана? Малай ехээр гарзалдагай, тэрэнэй ашаг шэмын бага байһанай шалтагааниинь юуб?

Шалтагаануудынь юуб гэхэдэ, **манай ургажа байгаа колхозно малажалда тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ республика доторнай анхарал һайса табихаяа болишоо.** Сабшалан ба бэлшээринүүд хэрэгсээгдэнгүй орхигдошоһон байна.

Томо коллективнэ ажахые хуушанай, бүдүүлиг аргаар эрхилжэ болохогүйе манай колхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд хараадаа абаагүй байна. Колхозуудта малнуудые үсхэбэрилхэдөө хахад-нүүдэл ёһоной метод баримталжа болохогүй. Үбэлэй адуулгые ниитын малажал хүгжөөлгын үндэһэ һуури болгон тооложо зохихогүй. Үбэлэй адуулган хадаа тэжээл абаха зарим тэды нэмэлтэ зүйл мүн болохо байна. Үбэлэй адуулган малшадай нүүдэл ба хахаднүүдэл байдалтай байха условидо зарим тэды хэрэглэжэ болохоор байгаа. Колхозно байгуулалта болбол малажал эрхилхэ ябадалые үндэһөөрнь хубилгаа, малажал тон культурнаар эрхилхэ условинуудые байгуулаа.

Колхоз хадаа гээгдэнги ажахы эрхилхэ ёһогүй, харин ашаг шэмэ ехэтэ малажал хүгжөөхэ, мяха ба һү ехээр үгэхэ үхэрнүүдые, мяха болон ноохо ехээр үгэхэ хонин, ямаадые, эрхим зэргын хатарша ба хүсэ ехэтэй моридые үсхэбэрилхэ зорилго табина. Үбэлэй адуулгые баримталаад, байгаалида найдаад байгаа һаа, эдэ бүгэдэ туйлагдажа шадагдаха аал? Үг... дагдахагүй!

Малые үбэлдөө адуулха... даал олохон колхозууд... тэжээл һайса бэлэдхэхэсэ бо... тэжээлэй база бэхижүүлхэ... анхарал оролдолго табиха... һон байгаа. Энэ алдуутай... шугам ехэ хохидолдо ору... Малые үбэлдөө адуулха ябо... найдалгын али тухай буруу... ротой байһые энэ жэлэй... үбэлжэлгэ харуулаа.

Малай үбэлжэлгын урал... мүнөө жэлдэ бүхы колхозууд... дөө ажахын хүдэлмэрилэгш... раадаа абаха ёһотой, ма... лые тон гээгдэнги метод... эрхилхэ ябадалда, наукын тү... тануудые ба малажалай т... практикые хэрэглэлгэдэхи ко... ватизмда эрид шууд эсэс т... шухала. Үбэлдөө адуулгые... һэ болгохо бэшэ, харин тэж... бата бэхи база байгуулжа,... тын малажалай хэлбэрн... гөөр ургаха ба тэрэнэй ашаг... мын дээшэлхэ ябадал... гээшэ бидэнэй зорилго боло...

1951 он хадаа колхозно бо... хозно ниитын малажал хүг... гурбанжэлэй түсэбые дү... һүүлэй жэл болоно. Тии... дутуугаа 1951 ондо заабол... дүүлхэ ба малажал хүг... гурбанжэлэй түсэбые зайлш... дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ... хангаха хэмжээтэйгээр бүхы... лэй малнуудай тоо толгойе... болгохо, тэрэнэй ашаг шэ... дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Энэнэй тула юу хэхэ хэр... Түбхын түрүүндэ малай үб... гые амжалтатайгаар дүүргэ... ажал тушаа анхаралаа... үдэр һуларуулангүй ха... шухала. Тэжээлэй резер... суглуулхын тула нэмэлтэ... нүүдые бэелүүлхэ, тураһан... даа бүрин бүтэн ондо оруу... рэгтэ онсо анхарал табиха... Гэхэтэй хамта, тарилгын ур... хи полевой хүдэлмэр... эхилэлгэ малажалда анх... ябашье һуларуулха ёһогүй... рянажалай ба мала... асуудалнууд хоорондоо та... гүй холбоотой, нэгэ зорил... шиидхэгдэхэ ёһотой. Хүдөө... хын бүхы эхэ малнуудта,... дые гээлтэ хоролтогүйгөөр... гада онсо анхарал хандуул... хала.

Мүнөө жэлдэ бүхы түрэлэ... нуудай ороонoй кампание... тэйгээр үнгэргэлгэ хадаа 3... түсэбые амжалтатайгаар... хын тула шухала байна.... тулада, хэды эхэ малнууд... ямар болзорто ороондо оро... тойб, хэды шэнээн произво... нууд хэрэгтэй болохоб, иску... наар ороондо оруулха. пун... хүсэд байгуулагдаа гү гэжэ... бүхэндэ, гүүртэ бүхэндэ эрт... тооложо үзэхэ хэрэгтэй.

Ниитын малажалай ашаг... мыень дээшэлүүлхэ эрид... хэмжээнүүдые абаха шухал... хын түрүүндэ, һү һаалгые ех... гохо шухала. Манай үнеэд... 400 литр бэшэ, алагынь 1000... литр һү үгэхэ ёһотой. Эн... туйлаха бүхы арга болом... бии. Нэгээр, үнеэдэй һуб... гые усадхаха хэрэгтэй. Ү... һубайралга халаа тухайлха... — 18 мянган толгой түл... үгэжэ, колхозуудта гарза х... ушаруулхаһаа гадна, мүн... һаалгын хэмжээе адагтаа... 12 миллион литрээр бага бо... байна. Хоёроор, колхоз бүхы... ехэтэй үнеэдэй тусхай гүүр... дые тогтоохо шухала. Бүхы... сооһоо эгээн эрхим үнеэдые... жэ тэдэ гүүртэнүүдтэ үгэхэ... техникын гуримуудай ёһоо... хо харууһа эмхидхэхэ хэрэ...

Һү һаалгые ехэ болгохын... да бүхы һаамхай үнеэдые... дулаан байрануудта байлга... зоотехническэ нормын... эдэлүүлхэ, уһалха хүд... фермэнүүдтэ эмхидхэхэ ш... Хонидһоо ноохо ехээр ха... абалгала, тахяануудһаа олон... гэ абалгада онсо анхарал... шухала. Харууһа ба байр... бөөр эмхидхэлгэ энээндэ... удхашанартай.

Нүхэр Хахалов рес... кын колхозуудтахи ниитын... ажалда тэжээлэй бата бэхи... за байгуулха зорилгонууд... хэлэбэ. Энээнэй тулада бүхы... хозуудта сабшалан ба бэл... һайжаруулха хүдэлмэри үр... дэлгэрүүлхэ, сабшалан дээр... шэбхэ гаргаха, сабшалангаа... лэхэ, үндэһыень арилгаха,... ябадал эмхидхэхэ шухал... ехэ хэрэгтэ олонинтэ колх...

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюу...)

...Ниитын малажал түргөөр хүгжөөхын, үбһэ ба тарянай ургаса дээшэлүүлхын түлөө

...хозуудай түрүүлэгшэнэрэй, машинно-тракторна станцинуудай директорнүүдэй ба ...мгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын таһагуудые даагшанарай республиканска зүблөөн ...дээрэ ВКП(б)-гэй обкомой секретарь нүхэр А. У. ХАХАЛОВАЙ хэһэн элидхэлһээ

...МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд ...хабаадаха зэргэтэй.

...гын хуушан системэнүү... ...үргэн заһабарилха ба шэ... ...риха асуудалда онсо анха... ...дуулха ёһотойбди. Хэдэ хэ... ...агуудтахи ба колхозуудтахи ... һубаг канавануud муу ...хой байгаа. Мүнөө бүхы ...уд болон хаалтануудые ..., барилгануудыень һэр... ба түхеэрхэ шухала.

...оз бүхэндэ 100—200 гектар ... байхаар бодомжолон, ...эз талмайе бүри үргэдхэхэ ..., тиигэбэл тэжээлэй запа... ...элбэгжүүлхэ арга ол... ...байна.

...оонуудай, корнеплодуудай, ... ба тэжээлэй бусад куль... ...удай тарилгануудые үргэд... ...тула шухала бүхы хэмжээ... ... абаха, фермэшадарай ...ууд бүхы фермэнүүдтэ ...олгохо ёһотойбди.

...лангай газарнуудые ма... ...лгэһээ хамгаалга — саб... ...ай ургасые дээшэлүүлхэ ... хэмжээ-ябуулга мүн. Энэ ...ор, майн 15—20-һоо орой... ...посхоодуудаа хааха ба ... дээрэ мал адуулха ... зогсоохо хэрэгтэй.

...озууд сабшалангай ургаса ...үүлхэ хэмжээ-ябуулгануу... ...үүлхэтэеэ хамта, сабша... газарнуудые үргэдхэхэ ...ри эмхидхэхэ ёһотой. Энэ... ...лада намагуудые, намаг... ...участогуудые хатаалга тон ...р эмхидхэхэ хэрэгтэй. Иимэ ...оломжо Иволгын, Түнхэнэй, ...ын, Байкало-Кударын, ..., Мухаршэбэрэй ба рес... ... ондоошье аймагуудта ...йна. Хойморой, Мухинска ба ...уурнуудыешье хатаагаад ..., республикын колхозуудай ...ангай талмайе хэдэн ар... ...мянган гектараар ехэдхэжэ ...аха юм.

...жалдаа тэжээлэй бата бэхи ...йгуулхын түлөө тэмсэлдэ ...но-тракторна станцинуудай ...эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй ... МТС-үүд хадаа үбһэ бэлэд... ... хуряаха ажалдань, силос ..., мелиоративна хүдэлмэри ...дэнь, уһалалгын системэ... ... барихадань колхозуудта ...айгээр туһалха ёһотой. ...үдэй дэргэдэ мүнөө эмхид... ... байгаа лугомелиоративна ...нууд тус хэрэгтэ онсо үүр... ...хэ ёһотой.

...жэл бэлэдхэхын тула кол... ...та эмхидхэгдэжэ байгаа саг ...ын бригадануудта ехэ ба ...алгатай зорилгонууд даал... ... Эдэ бригаданууд тэжээл ...ын тула түхэрөөн жэл ...хүдэлмэрилхэ ёһотой. Эдэ ...ануд сабшалан, бэлшээри ...рүүлхэ, сабшаланда харууһа ..., сабшалан уһалха, уһалал... ...системэнүүдые бариха ба заһа... ..., намагуудые хатааха бай... ...ушар хадаа бригаданuудта ...даһан участогууд дээрэһээ ... бэлэдхэлгын түлөө, тэжээл ...хэ бригадануудай брига... ...та үбһэ хуряалгын түлэг үе ...уһаламжа үзүүлхэ ябадалай ...харюусалгые тариянажалай ...нуудhаа болюулхагүй бай... ...ь элитэ.

...алангай үбһэ ногооной ур... ...дээшэлүүлхэ герасимовска ...удые тэжээл бэлэдхэлгын ...нуудта үргэнөөр хэрэглэхэ ...й. Герасимовска хүдэлөөс ...ликын бүхы колхозууд... ...эн далайсатайгаар дэл... ...хэ шухала.

**

...ай байрануудые бариха ... малажал хүгжөөхэ хэрэг... ...шухала байна. Малаа ду... ... байрануудаар хангалгада ... колхозууд ханаггүй тунай... ...дадаг байха юм. Дулаа... ...үй, үбэлдэ тааруу болгог... ... байрануудта олон толгой ...лжэнэ. Энэ хадаа мал үсхэ... ...ын хахад-нүүдэл, гээгдэнги ... баримталһан ябадалаар ... тайлбарилагдана. Энээндэ ...ууд эсэс табиха, малдаа ти... байрануудые бариха ...эри үргэнөөр эмхидхэхэ хэ... ... Тиимэ байра ашаг шэмэтэ ...дэ, залуу малнуудта илан... ...шухала байна. Энэ жэлдэ ...ын горьтой түсэб үттанхай, ... бүхы колхозууд заабол ... ёһотой.

Саашадаа элидхэлшэ бол-бол малажалай кадрнууд тухайда, хэрэгэй амжалтануудые шиидхэгшэд тухайда хэлээ. Манай республикын колхозуудай малажалда 20 мянга шахуу хүн— пастухнууд, һаалишад, адуушад, тугалшад, гахайшад гэхэ мэтэ хүдэлмэрилжэ байна.

Эдэнэр гол түлэбтөө өөһэдынгөө хэрэгые мэдэдэг ба дуралдаг хүнүүд, малажалай мастернууд мүн. Гэхэ зуура, фермэнүүдтэ хүдэлмэрилхэ кадрнуудые шэлэжэ табилгада олохон колхозууд заримдаа харюусалгагүйгөөр хандана, өөрынгөө хэрэгтэ үнэн бэшээр хандадаг хүнүүдые тэндэ эльгээдэг, тиин ниитын малажалда хохидол ушаруулдаг байха юм.

Зорилго юуб гэбэл, энэ хүндэтэ хүдэлмэриие хангажа шадаха эгээн эрхим колхозникуудые шэлэн оложо, фермэнүүдтэ, гүүртэнүүдтэ эльгээхэ, тэдээн тухай хододоо анхарал табиха шухала.

**

Үнгэрэгшэ 1950 он дотор республикын колхозууд тариянажалай талааршье мүн хангалтагүй показательнуудтай байгаа. Нютагай уларилай муу условидо газартариялангые хүсэд культурна бэшээр эрхилһэнһээ шалтагаалан, иёдондо жэлдэ республикын олохон колхозууд хүдөө ажахын культурануудай хангалтатай ургаса абажа шадаагүй. Тиин, республикын олохон колхозууд тарияа тушаалгаар гүрэнтэй тоосохо түрүүшынгээ уялгые дүүргээгүй, ороohoто ба бусад культурануудай үрhэнүүдээр өөhэдыгөө хангаагүй байна.

Колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй ба хүдөө ажахын зарим мэргэжэлтэдэйшье баримталха гэжэ hэдэдэгэй ёhoop, муу ургаса абаашаяа гансал нютагай уларилай условиин муу байhанаар тайлбарилжа болохо аал?

Сагай уларилай муу байhан ушар ургасада зарим тэды нүлөөлдэгынь мэдээжэ, теэд энэ хадаа гол шалтагаан болохогүй байна.

Баримтануудые хараад үзэе. Байгаалиһаа хайра хүлеэгээд һуунгүй, харин советскэ агротехническэ наукын бүхы туйлалтануудые практика дээрэ хэрэглэхэ гэжэ оролдоhон аймагуудта ба колхозуудта муубэшэ ургаса абтаһан байха юм. Кабанскын аймагые жэшээ болгон абаад үзэе. Тус аймаг нютагай уларилай ба хүрьһэнэй условинуудаар хүршэ — Байкало-Кударын ба Прибайкальска аймагуудhaa ехээр ондоо гэжэ хэлэхын аргагүй. Теэд, эдэ гурбан аймагуудтахи хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүд тад ондоо байна. Кабанскын аймагай колхозууд ороohoто культурануудай ургаса Байкало-Кударын ба Прибайкальска аймагуудай колхозуудтахиһаа һураггүй ехые абаа. Тиин, Кабанскын аймагай колхозууд тарияа бэлэдхэхэ түсэбөө болзорhoo урид дүүргээд, үрhэ хүсэд хааhан ба нилээд ехэ тарияа ба бусад продуктнуудые колхозникуудай ажалта үдэртэ хубааhан байна.

Энээниие Кабанскын аймагай колхозууд яагаад туйлааб? Тэндэ үрhэнүүдые агаараар дулаасуулан бэлэдхэхэ, тарилгадаа нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, парнууд ба намарай парнуудта шиниг нойто бариха, намарай хара тариае, хабарай культурануудые тариха үедөө борнойлхо, газараа уһалха гэхэ мэтэ агротехникын түрүү аргануудые өөрынгөө полинууд дээрэ үргэнөөр хэрэглэhэн байна.

Кабанскын аймагай колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ поли дээрээ 500 үлүүтэй тонно минеральна үтэгжүүлгэ тарааhан байгаа, тэрэнь республикада асарагдаhан бүхы минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй дүрбэнэй нэгэ хуби шахуу болоно.

Бага ургаса абадагай шалтагаанууд, түбхын түрүүндэ, юуб гэбэл, манай олохон колхозуудта агротехникые сахилга үшөөл тон доодо хэмжээндэ байhaap. Колхозууднай агротехническа тон юрын хэмжээ-ябуулгануудые жэлhээ жэлдэ дүүргэнэгүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ полинууд ба огородууд дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө республикын колхозууд оройдоо 60 процент, нютагай бусад үтэгжүүлгэнүүдэй түсэбые—30—40 процент дүүргэhэн байгаа.

Колхозууд hайрамай уhа муугаар хэрэглэнэ, хүрьһэндэ шиниг нойто бариха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэнэгүй, газар уhалалга задагайранхай байна, теэд эдэ хэмжээ-ябуулганууд үндэр ургаса абахын тула манай республикын условидо тон шухала удхашанартай байха юм.

Республикын колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд хабарай тарилгада бэлэдхэлые мүнөө түгэсхэжэ байна. Полевой түлэг хүдэлмэриин эхилхэ хүрэтэр тоотой үдэр үлөө. Тарилгада бэлэдхэл түргэдхэхэ ба хабарай тарилгые зэбсэг түгэсөөр угтаха гээшэ партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, бүхы колхозникуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго болоно.

**

Элидхэлшэ болбол хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэридэ республикын машинно-тракторна станцинуудай гол үүргэ дүүргэдэгые тэмдэглэбэ.

МТС-үүд 1951 ондо колхозуудтахи газар хахалалгын 90 процентые, хабарай тарилгын 81 процентые, тарияа хуряалгын 62 процентые дүүргэхэ ёһотой байна. Малажалай хүдэлмэри хангаха— үбһэ сабшаха, силос дараха, сабшалан ба бэлшээринүүдые һайжаруулха, газар уhалха талаар МТС-үүдэй хүдэлмэриин хэмжээн ехээр нэмэһэн байна. Энээнтэй дашарамдан МТС-үүдэй үүргэ ба харюусалгань бүри ехэ болоо. Колхозно полинуудай ургасын хуби заяан ба мүн ниитын малажал хүгжөөлгын хэрэг МТС-үүдэй хүдэлмэриhөө нилээд дулдыдана.

Зорилго юуб гэбэл, бүхы машинно-тракторна паркые эгээн ехэ бүтээсэтэйгээр ашаглаха, трактор бүхэнэй үндэр бүтээсэ туйлаха, тодорхойлогдоhон даалгабаринуудые бүхы МТС-үүдэй ба тракторна бригада бүрин дүүргэхэhээ гадна, нилээд үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангаха.

Энээнтэй дашарамдан трактористнуудай, комбайнернуудай, прицепщигүүдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ ба шэлэжэ табиха асуудалнууд имагта ехэ удхашанартай болоно. Трактор бүхэнэй хоёр халаанай хүдэлмэри хангаха шухала.

Ажал эмхидхэлгын прогрессивнэ методуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын түлөө хүдэлөөн бүхы МТС-үүдтэ үргэнөөр дэлгэржэ байна. Часовой графигай ёhoop хүдэлмэрилдэг трактористнуудай гайхамшаг дүй дүршэл хадаа энэ жэлдэ бүхы тракторна бригаданuудта дэлгэрүүлэгдэхэ ёhотой. Тракторна хүдэлмэринүүдэй эрхим шанарай түлөө, үндэр ургасын түлөө, эрхим шанартайгаар хүдэлмэрилдэг тракторна бригада гэhэн нэрээзэргэтэй болохо эрхын түлөө хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Машинануудаа бүтэн бүринөөр абажа ябахын түлөө, тракторнуудай үндэр дээдэ бүтээсын түлөө социалистическэ мүрысөөн кубанска механизаторнуудай үүсхэлээр бүхы орон дотор дэлгэрhэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Кубанска тракторист нүхэр Бунеевэй үүсхэлые манай олон трактористнууд дэмжэн абаhан байна. Кубанска трактористнуудай дүй дүршэлые манай республикын механизаторнуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

**

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ бидэнэй урда ехэ ба харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь улам бэхижүүлхэ асуудалнуудта үдэр бүриин анхарал табяад байгаа hаамнай, колхозуудтахи жаяг заршам бэхижүүлхын тула, ажалые зүбөөр эмхидхэхын тула, бригаданuудай составые бэхижүүлхын тула, хүдөө ажахын артелиин Уставые нарин шангаар сахихын тула саг үргэлжын оролдолго гаргаад байгаа hаамнай, тус зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ шадагдаха.

Хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэдэг баримтанууд республикын колхозуудта үшөө олон бии байhaap. Колхозуудта ажалай эмхидхэлые hайжаруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ ба түлөөhыень гуримшуулха хэмжээнүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1948 оной апрелиин 19-нэй тогтоол олохон колхозуудта тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна.

Хэдэ хэдэн колхозуудта ниитын газарые, ниитын малые үриhэн, ажалта үдэрнүүдые үриhэн баримтанууд элирүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ хадаа колхозуудта ехэ хохидол ушаруулна. Олохон колхозуудта артелиин хэрэгүүдые эрхилэлгын демократическа үндэһэ һууринууд эбдэгдэнэ, колхозникуудай хамтын суглаанууд хаа яа зарлагдана. Эдэ бүхы дутуунууд шадаал һаа түргөөр усадхагдаха ёһотой.

Республика доторнай, мүн бүхы орон соо, үнгэрэгшэ жэлэй намарһаа хойшо жэжэ колхозуудые томонууд болгон нэгэдүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. 1951 оной мартын 1 хүрэтэр республикын жэжэ ба дундуур 190 колхозууд 77 томо колхозууд болон нэгэдээ. Эдэнэр 1 мянгаһаа 5 мянга хүрэтэр гектар тарилгатай, 5-һаа 25 мянга хүрэтэр толгой малтай байна.

Колхозуудые томодхолго хадаа артельнэ ажахын бүхы хэмжээгээр ургаха ба хүгжэхэ шэнэ перспективэнүүдые, шэнэ тон ехэ арга боломжонуудые эдэнэй урда нээжэ үгөө. Зүгөөр, эдэ арга боломжонуудые ашаглажа шадаха хэрэгтэй. Томодхогдоһон колхозуудай эмхидхэлэй-ажахын ургалтань партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай эмхидхэлэй хүдэлмэригүйгөөр өөрөө бүтэхэ, зүндөө бэелхэ гэжэ һанажа болохогүй.

Томодхогдоһон хэдэ хэдэн колхозуудта үйлэдбэриин ябуулгань мүнөө хүрэтэр үшөө хүсэд һайнаар эмхидхэгдээгүй, үйлэдбэриин бригаданууд бэхижүүлэгдээгүй байһаар, севооборотуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй, малажалай ба бусад ажахын байрануудай барилга хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ. Эдэ ба бусад дутуунуудай бии байһан ушар хадаа томо ажахын булюу һайниие хүсэд бүрин ашаглаха ябадалдань колхозуудта һаад хэнэ.

Нүхэр Хахалов колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь саашадаа бэхижүүлхэ асуудалаар партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай зорилго тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Колхозуудта олонһалбарита ажахы бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, малажалай байрануудые, уһалалгын системэнүүдые, электростанцинуудые бариха, үйлэдбэриин бригадануудые бэхижүүлхэ, колхозно кадрнуудые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта анхарал ехээр табиха ябадалай тон шухала байһые онсо тэмдэглэбэ.

**

Саашадаа элидхэлшэ болбол социалистическэ мүрысөөнэй түгэлдэр хүсэн тухайда хэлээ. Социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлгэ хадаа малажалай ба газартариялангай культурые дээшэлүүлхын түлөө, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь саашадаа бэхижүүлхын ба хүдөө ажахын талаар манай урда табигдаад байгаа зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ колхозникуудые, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые тон үргэн олоорнь элсүүлэн жагсааха арга олгохо байна.

Манай советскэ засагтал адли иимэ хүсэн түгэлдэр ба хүндэтэй засаг гэжэ дэлхэй дээрэ байхагүй, байгаашьегүй юм. Манай коммунистическэ партидал адли иимэ хүсэн түгэлдэр ба хүндэтэй парти гэжэ дэлхэй дээрэ байхагүй, байгаашьегүй юм. Колхозуудай интересүүдэй, гүрэнэй интересүүдэй эридэг ёһоор колхозуудай хэрэгые эрхилхэдэ хэнэйшье һаад ушаруулнагүй, ушаруулжа шадахагүй гэжэ манай агуу ехэ вождь, багша нүхэр Сталин бидэндэ заана.

Нүхэр Сталинай эдэ заабаринуудые хүтэлбэри болгожо, республикын партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба манай бүхы колхозникууд хүдөө ажахынгаа гээгдэлгые богонихон болзор соо усадхаха, ниитын малажал хүгжөөлгэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлгэ, ургаса ехэ болголго туйлаха, тиин манай республикые Советскэ Союзай түрүү республикануудай ба областьнуудай зэргэдэ оруулжа шадахань дамжаггүй.

Энэ хадаа манай республикада большевистскэ партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын, манай инаг вождь ба багша нүхэр Сталинай хэзээ бүхэндэ үзүүлжэ байдаг ба үзүүлжэ байгаа эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгодонь эрхим харюу болохо байна.

Кабанскын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша Алексей Ефимович Ермаков малшадай дунда агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэри ходо доо ябуулдаг. Һунгалтануудhаа хойшо нүхэр Ермаков республикын эрхим малшад тухай, эд бараанай сэнгые хими даруулга тухай, уласхоорондын эхэнэрнүүдэй үдэр тухай, Корейдэхи событинууд тухай ба бусад темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Зураг дээрэ: А. Е. Ермаков һаалишадтай хөөрэлдөө хэжэ байна.

З. Веснинагай фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха

Түнхэнэй аймагай партийна конференциһээ

Һаяхан болоһон Түнхэнэй аймагай партийна конференци хадаа партиин айкомой ажал-ябуулгадахи алдуунуудые ба дутуунуудые элирүүлбэ. Партиин айком хадаа аймагайнгаа колхозуудай ба предприятинуудай урда табигдажа байһан ажахын ба политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна, советскэ организацинуудые элсүүлжэ шадаагүй. Айкомой бюрогой ба пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые гүйсэдхэхэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүй байгаа.

ВКП(б)-гэй айкомой секретарьнууд, таһагуудые даагшад партийна эхин организацинуудаар үсөө ябадаг, тэдэнэй хүдэлмэреэ һайжаруулха хэрэгтэнь багаар туһалдаг байба. ВКП(б)-гэй айком партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие һайнаар мэдэдэггүй, тиимэһээ шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй ажал-ябуулгые залан шэглүүлдэггүй байгаа гэжэ делегадууд нүхэд Фролов, Ангархаев, Кырмыгенов, Усольцев ба бусад тэмдэглээ.

Партиин айкомой бюрогой заседани дээрэ партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри тухай хоёр тоосоон сонсогдоо. Энэ үе соо парторганизацинуудай секретарьнуудай семинар миил хоёр дахин үнгэргэгдөө. Теэд тэдээн дээрэ партиин айкомой секретарь нүхэр Зубакин, айкомой бюрогой олонхи гэшүүд байлсадаггүй байгаа.

Партийна эхин организацинуудые ВКП(б)-гэй айкомой хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилһэн дээрэһээ партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Хэдэн партийна эхин организацинуудта партийна суглаанууд үсөөн, бэлэдхэл багатайгаар үнгэргэгдэнэ. Парторганизацинууд ехэнхидээ партиин айкомой һайшаан дурадхаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд лэ, партидоторой хүдэлмэриин ба ажахын шухала асуудалнуудые өөһэдынгөө үүсхэлээр табинагүй.

Коммунистнуудые политическэ хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин дутуунуудые делегадууд зүбөөр шүүмжэлээ. Аймагай партийна организацида залуу коммунистнууд олон. Коммунистнуудай политическэ һуралсалда ВКП(б)-гэй айком онсо анхарал табиха ёһотой байгаа. Гэбэшье, хүдэлмэриин энэ шухала һалбариие партиин айком муугаар хүтэлбэрилөө гэжэ делегадууд нүхэд Рудакова, Пантелеев ба бусад шүүмжэлээ. Олон политһургуулинууд ба кружогуудта занятинуудынь саг соогоо эхилээгүй, таһалдадаг байха юм. Иимэ баримтанууд «Политотделец», Сталинай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Улаан-Шулуута», «Красный пахарь», «Память Ильича» ба бусад колхозуудай партийна организацинуудта үзэгдэнэ.

Марксизм-ленинизмын теориие бэеэ даагаад шудалдаг коммунистнуудта ВКП(б)-гэй айком зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй, тэдэнэй һуралсалые шалганагүй. Тиимэһээ зарим коммунистнууд бэеэ даагаад һурагшад гэжэ тоологдодог аад лэ, политическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлнэгүй. Олон залуу коммунистнууд партийна организацинуудай хүдэлмэридэ хабаададаггүй, партийна даалгабари дүүргэдэггүй, зарим нэгэниинь партийна жаяг заршам эбдэдэг байха юм.

Ниитэ-политическэ ба культурно-тэгээрэлэй хүдэлмэриие ВКП(б)-гэй айком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг һулаар хүтэлбэрилнэ. Олонхи колхозуудай малшадай дунда агитационно хүдэлмэри ябуулагданагүй. РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтануудһаа хойшо партийна эхин организацинууд агитаторнуудай хүдэлмэриие хинахаяа болишоо.

ВКП(б)-гэй айкомой секретарьнууд, тэрэнэй бюрогой гэшүүд колхозникуудай урда политическэ темэнүүдтэй элидхэл ба лекцинүүдые, илангаяа бурят хэлэн дээрэ, хэнэгүй, агитационно-пропагандистска хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэнь партийна эхин организацинуудта туһалнагүй.

Естественно-научна пропаганда аймаг соо илангаяа һулаар табигданхай. Газетэ, журналнууд муугаар тараагдана. Олонхи колхозуудайнь клубууд ба улаан булангууд хүдэлмэрилнэгүй.

ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй гүйсэдком хүдөө ажахые, илангаяа тэрэнэй гол һалбари— малажалые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргээгүй. Үхэрэй, хони ба ямаанай тоо 1949 онойхиһоо үсөөрһэн байна. Буденнын, Калининай, Кагановичын, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудта моридой тоо хороһон байна.

ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй гүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын таһаг колхозуудта малай үбэлжэлгын ябасые муугаар хүтэлбэрилнэ. Олон артельнүүдтэ мал ба тэжээл үриһэн, хорооһон баримтанууд бии. Зоотехническэ барилга хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Орооной кампаниин муугаар эмхидхэгдэдэг дээрэһээ малынь олоор һубайрна, малай үүлтэр һайжаруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө һулаар тэмсэнэ. Аймагай колхозууд малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээгүй.

Мүн тарианажалай талаар горьтойнууд дутуунууд бии. Агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд муугаар бэелүүлэгдэнэ.

Мүнөө жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэл хангалтагүйгөөр ябажа байна. Зарим колхозууд үрһөөр хүсэд хангагдаагүй болобошье, тэрээниие бэдэржэ олохо хэмжээнүүдые абанагүй.

Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ хэрэгтэ аймагай организацинуудай багаар анхарал табидаг, хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ ябадалтай һулаар тэмсэдэг тухай конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Гэбэшье, конференци дээрэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй үшөө хангалтагүйгөөр хэгдэһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Олон делегадууд үгэ хэлэхэдээ, партиин айкомой, тэрэнэй секретарьнуудай, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлхын орондо, өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай гол түлэб дурсаһан байна. Үгэ хэлэгшэдэй олонхинь хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд байгаа. Үгэ хэлэһэн 39 делегадуудай 3-нь партийна эхин организацинуудай секретарьнууд, 4-нь колхозой түрүүлэгшэнэр, 1-нь фермые даагша байба.

Конференци хадаа элирүүлэгдэһэн дутуунуудые зайсуулха, ВКП(б)-гэй обкомой IV пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэмжээнүүдые хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол абаа. ВКП(б)-гэй айкомой ба шалгалтын комиссиин шэнэ состав һунгагдаа.

**

Партиин айкомой эмхидхэлэй пленум дээрэ ВКП(б)-гэй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр Зубакин, секретарьнуудаар нүхэд Бельгаев, Таханов һунгагдаа.

Эртын борнойлгые түргэнөөр дүүргэхэ

Загграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз эртын борнойлгодо тракторнуудhaa гадна олон моринуудые бэ сарнуудые гаргаа. Зураг дээрэ: Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Киселевой таряанажалай бригада борнойлгодо гарахаяа байна.
М. Миневэй фото.

Кяхтынхид удаарна

КЯХТА. **(Телефоноор абтаба).** Һүүлшын хэдэн жэлдэ аймагай колхозууд ороohoто культурын бага ургаса абаhан байна. Таряанажалай культура дээшэлүүлжэ, үндэр ургасын түлөө ёhотойгоор тэмсэдэггүй дээрэhээнь иимэ ушарнууд тохёолдоо.

Эдэ дутуунуудаа хараада абажа, аймагай колхозууд, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таhаг энэ жэлэй полевой хүдэлмэриие түрүүшын үдэрhөө эхилэн эмхитэйгээр ябуулха байгаа. Теэд, энэ талаар эрид хэмжээ абтанагүй. Аймагай колхозууд мүнөө жэлдэ 9 мянга шахуу гектар пар борнойлхо ёhотой юм. Теэд, миил хэдэхэн зуун гектарынь мүнөө борнойлогдоод байна.

Аймагай 12 колхозой оройдоол 4-нь эртын борнойлго эхилэнхэй. Бусад колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «үшөөл хүйтэн» гэжэ шалтаад энэ хүдэлмэри эхилээдүй.

Усть-Киранай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой полиин саhан үни хада хайлаад, газарынь хатажа байна. Теэд, энэ колхоз эртын борнойлго мүнөө хүрэтэр эхилээдүй.

«Борнойлго юундэ захалнагүйбта» гэжэ асуухада «тракторнуудайл ерэмсээр эхилхэбди» гэжэ тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Лазарев харюусана.

Тракторта найдаад, энэ колхоз унаа моридоо борнойлгодо табинагүй. Гэхэтэй хамта, мори унаагаар үдэр бүри 100 шахуу гектар борнойлхо ёhотой байгаа.

Мүн Субугтын сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз полевой хүдэлмэри захалаадүй байhаар. Унаа моридоо, бии байhан борнойнуудаа бултыень борнойлгодо табинагүй. Усть-Киранай сомоной Сталинай ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд энэ хүдэлмэриие баhал эхилээдүй.

Газарай хүрьhэндэ шииг нойто барилгаар агротехническэ шухала хэмжээ болохо эртын борнойлго иимэ эмхигүйгөөр аймагай колхозуудай эхилжэ байхадань аймагай хүдөө ажахын таhаг (даагшань нүхэр Хороших) зохихо хэмжээ абанагүй. Үнгэрхэдөө колхозуудта энэ хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдажа байhые нүхэр Хороших hайса мэдэнэгүй. Эдэ дутуунуудые дары усадхажа, эртын борнойлгые богонихон болзор соо үнгэргэхэ шухала.

С. Свиридов.

Бүхы хүсэеэ элсүүлхэ

Бичурын колхознигуудай жэшээгээр Хориин МТС-эй механизаторнууд полевой хүдэлмэри амжалтатайгаар үнгэргэхэ, баян ургаса түйлаха уялга hаяхан абаа hэн. Эдэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула энэ МТС-эй коллектив үндэр ургасын түлөө түрүүшын үдэрhөө үсэд шангаар тэмсэжэ эхилхэ ёhотой байгаа. Теэд, тус МТС эртын борнойлго миил 5 колхоздо хэнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ ба «Дружба» колхозууд мори унаагаараа эртын борнойлго эхилээ. Теэд, Хориин МТС эдэ колхозуудта тракторнуудаар борнойлго хэнэгүй. Хэтэрхэдээ эдэ колхозуудта ябаха тракторнуудынь абаашагдаагүй, тракторна бригадануудынь кадрнуудаар бүридхэгдөөгүй байна. Станциин дирекци колхозуудтай договорнуудаа үшөө баталаадүй. Тиихэдэнь, газарай хүрьhэнэй шииг нойтон үдэр ерэхэ бүри хатажал байна.

Хориин сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, «Улаан Одон», «Красный партизан» колхозуудта тракторaар эртын борнойлго хэгдэжэ эхилээ. Теэд, тус колхозууд мори унаагаа борнойлгодо үшөө табинагүй. Трактор лэ бүтээнэ бэзэ гэжэ найдаад байнгүй, бүхы мори унаагаа энэ хүдэлмэридэ табижа, богонихон болзор соо эртын борнойлго дүүргэхэ хэрэгтэй.

Б. Намжилон.

АЙМАГУУДҺАА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Үшөөтэйн МТС харьяата колхозуудтаа тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ хэжэ, 1525 гектар газарай хүрьhэндэ шииг нойто бариба. Буденнын нэрэмжэтэ колхозой полидо хүдэлмэрилдэг нүхэр Каленовой тракторна бригада түрүү зэргэдэ ябана.

Тус МТС-эй механизаторнууд эртын борнойлго үргэлжэлүүлhээр.

* * *

ИВОЛГА. Иволгын МТС-эй № 9 тракторна бригада (бригадирынь Бавасан Бальчинов) 3 үдэр соо 574 гектар пар ба намарай пар борнойлжо, эртын борнойлгын түсэб дүүргээ. Тарилгын урда тээхи элдүүрилгые тус бригада үргэлжэлүүлжэ байна.

* * *

КАБАНСК. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай колхозуудта полевой хүдэлмэриин далайса үдэр ерэхэ бүри улам үргэдэжэ байна. Һүүлшын үдэрнүүдтэ аймагай колхозууд тарилгын урда тээхи борнойлго эхилбэ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 1 трактор, 5 морин борной табижа, 80 гектар пар борнойлоо.

«Красноармеец» колхоз үсэгэлдэр эртын борнойлго захалаа. Мүн Ворошиловай нэрэмжэтэ томодхогдоhон колхоз 5 плугаар газар хахалжа эхилбэ. XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 20 га намарай таряанда гранулированна үтэгжүүлгээр тэжээл оруулаа.

В. Корнеев.

* * *

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. **(Телефоноор абтаба).** Һүүлшын үдэрнүүдтэ игаабари дулаан боложо, Селендумын МТС-эй 6 тракторна бригаданууд эртын борнойлго хэжэ эхилээд, хэдыхэн үдэр соо 1000 гаран гектар пар борнойлоо.

Мүн Сэлэнгын МТС-эй нэгэ тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Раднажапов) Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо эртын борнойлго захалаа.

Г. Данзанов.

* * *

БИЧУРА. **(Телефоноор абтаба).** «Красное знамя труда» колхоз аймаг дотороо эгээн түрүүлэн тарилгын урда тээхи борнойлго трактораар хэжэ эхилээ. Түрүүшын 4 үдэр соо 100 гектар пар борнойлогдоо.

Окино-Ключевскойн МТС-эй нүхэр Жигжитовэй тракторна бригада Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо эртын борнойлго захалаад, 60 гектар пар борнойлоо. Мүн нүхэр Коротенковой тракторна бригада Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо борнойлго хэжэ байна.

Круминай, Логовскиин, Чапаевай нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд эртын борнойлго эхилээ.

А. Шулунов.

Специалистын зүбшэл

Үрhэ гранозанаар угааха тухай

Ороohoто культурануудай үбшэн болохо головнятай тэмсэл хадаа үрhэ хүрэнгые химическэ элдэб хороор угаажа хэгдэдэг юм. Головнее бии болгодог зүйлнүүдые (головнягай грибкинүүдэй споронуудые) хорон аладаг байна.

Һүүлэй үедэ манай промышленность болбол НИУИФ-2 (гранозан) гэжэ нэрэтэй тон hайн ртутна хоро элбэг схээр гаргажа эхилээ.

Энэ препарадые үтэгжүүлгын талаар научна институдай хүдэлмэрилэгшэд ба СССР-эй химическэ промышленностиин Министерствын инсектофунгисидүүд зохёоhон байна.

Тус препарат шэнжэлгын олон эмхи зургаанүүдта ба үйлэдбэриин практика дээрэ үргэнөөр туршагдажа, hайн үрэ дүн харуулаа. АБ ба ПД гэжэ хуурай хоронуудтай жэшэбэл, гранозан грибной үбшэнүүдтэй hайнаар тэмсэдэг, мүн формалинда орходоо бүришье hайн юм.

Гансашье шэниисэ бэшэ, мүн овёс, ячмень ба просые хуурай хороор угаалгада хэрэглэгдэдэг имагтал гансахан хуурай препарат байhан туладаа гранозан бусад препарадта орходоо үлүү hайн байна.

Хальhата культурануудые формалинаар угаахын орондо гранозан хэрэглэхэдэ түбэг багатай байдаг.

Энэ шэнэ препарадай онсо илгаань юуб гэхэдэ, грибной үбшэнүүдэй споронуудые алахаhaa гадна, ургамалнуудай гараса ба хүгжэлтыень hайжаруулдаг, ургасынь хэмжээе дээшэлүүлдэг байна.

Гранозанаар үрhэ хүрэнгэеэ эртээнhээ зүбөөр, тарилгын эхилхэhээ 2—3 hapahaa эртэ бэшэ угаахада болохо. Мүн тарилга хэхын урда тээхэнэ гү, али 10—15—25 үдэр урид угаажашье болохо юм.

Гранозанаар имагтал нормальна шииг нойтотой (15—16 процентhээ дээшэ бэшэ) үрhые эртээнhээ угааха ёhотой. Хэмhээ үлүү ехэ шииг нойтотой үрhые тарилга хэхэhээ 2—3 үдэрhөө эртэ бэшэ угааха хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн яровизацилагдаха үрhые гранозанаар угаахада болоно. Тэрэнэй тула яровизацилхаhaa 1—3 үдэр урда тээ энэ хороор угаадаг юм.

Гранозан яровизацилагдаhан үрhэнэй гарасые доошолуулдаггүй, харин улам hайжаруулдаг ба бурьтахаhaань хамгаалдаг байна. Гранозанаар угаалгын техникэ АБ ба ПД препарадаар угааhантай тон адли юм. Гранозан үшөө хүрьhэнэй шанарые hайжаруулдаг ба элдэб үбшэнүүдhээ хамгаалха зоные таригдаhан үрhые тойруулан бии болгодогоороо тон туhатай байна.

Нэгэ тонно шэниисэ угаахын тула 1 килограмм, тонно ячменьдэ 1,5, овёсто 2, просодо 1 килограмм гранозан хэрэглэгдэдэг.

Мүнөө жэлдэ энэ препарат яhала ехээр абтанхай. Тиимэhээ тэрээниие үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

И. Котов, агроном.

СССР-эй 1946—1950 онуудай дүрбэдэхи (дайнай хойто тээхи нэгэдэхи) табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай СССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй ба СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэл тухай гадаадын оронуудта юун гэжэ бэшэнэб

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ, апрелиин 17. (ТАСС). СССР-эй дүрбэдэхи (дайнай хойто тээхи нэгэдэхи) табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай СССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй ба Центральна статистическэ управлениин мэдээсэлые венгерскэ газетэнүүд түрүүшын хуудаhануудтаа толилоо.

Табанжэлэй түсэбые болзорhoонь урид дүүргэлгэ хадаа коммунизм байгуулжа байгаа Советскэ гүрэнэй амгалан зорилгонуудые харуулна гэжэ «Вилагошшаг» газетэ тэмдэглэбэ. Эб найрамдалай тала баригша хүн бүхэн Советскэ Союзай шэнэ илалта тухай мэдээсэлые угаа схэ баяртайгаар ба советскэ арадта халуун инаглалтайгаар угтан абаха байна.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, апрелиин 17. (ТАСС). Дайнай хойто гээхи сталинска табанжэлые дүүргэлгын дүнгүүд тухай мэдээсэлые польско радио хэдэ дахин дамжуулаа.

Советскэ арадай энэ түүхэтэ шэнэ илалта хадаа капиталистическэ экономикоhoo социалистическэ экономикын жэшээлэшэгүй үлүү hайниие олон миллион хүнүүдтэ харуулна. Энэ илалтань Советскэ Союзай моральна ба материальна хүсые, тиин эб найрамдалай бүхы лагериин моральна ба материальна хүсые арбидхаха байна гэжэ польско радио тэмдэглэбэ.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА, апрелиин 17. (ТАСС). Советскэ арадай гайхамшагта илалта тухай — дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбые болзорhoонь урид үлүүлэн дүүргэhэн тухай мэдээсэлые Чехословакиин бүхы радиостанцинууд тунхаглан мэдээсээ.

БОЛГАРИ

СОФИЯ, апрелиин 17. (ТАСС). Болгарска телеграфна агентство болбол СССР-эй арадай ажахын шэнэ амжалтанууд тухай общественнэ ажал-ябуулагшадай, хүдэлмэришэдэй, эрдэмтэдэй, культурын ба искусствын ажал-ябуулагшадай хэлэhэн үгэнүүдые дамжуулна.

РУМЫНИ

БУХАРЕСТ, апрелиин 17. (ТАСС). Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай мэдээсэлые бухарестскэ радио мүнөөдэр дахин дамжуулаа. Тус мэдээсэлые [...] мыниин ажалшад угаа ехэ [...]ралтайгаар сонособо.

МОНГОЛ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА

УЛАН-БАТОР, апрелиин [...] (ТАСС). Улан-Баторай радио [...]ветскэ Союзай дүрбэдэхи [...] жэлэй түсэбэй дүүргэлгын [...]гүүд тухай мэдээсэлые хэдэ [...] дамжуулаа.

ИТАЛИ

РИМ, апрелиин 17. (Т[...] «Унита» ба «Аванти» газе[...] Советскэ Союзай дайнай [...] тээхи табанжэлэй түсэбэй [...]hoo урид дүүргэгдэhэн тухай [...] дээсэлые томо гаршагуудтай толилоо.

ГОЛЛАНДИ

ГААГА, апрелиин 17. (Т[...] СССР-эй арадай ажахые h[...] бодхоохо ба хүгжөөхэ дүр[...] табанжэлэй түсэбые дүүрг[...] рэгтэ СССР-эй туйлаhан ам[...]нууд тухай мэдээсэлые голл[...] радио дамжуулаа.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ПАКТЫН ТҮЛӨӨ!

Эб найрамдал сахилгын түлөө гол харюусалгые дааха агууехэ табан державанудай хоорондо эб найрамдалай Пакт баталуулха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалга дэлхэйн бүмбэрсэгэй хамаг оронуудтахи үнэн бодолто хүнүүдэй халуун дэмжэлгээр угтагдаа. Румыни, Венгри, Инди, Дани, Швеци, Австри, Албани ба бусад хэдэн олон оронууд дотор тус Хандалгада гар табилга эхилэнхэй.

Гар табилга тухай түрүүшын мэдээсэлнүүд юу гэршэлнэб гэбэл, эб найрамдалай Пакт хадаа дай үүдхэгшэдэй амыень татаха хүсэтэ зэбсэг мүн гэжэ бүхы дэлхэйн арадууд харана. Венгриин столица—Будапештдэ тус Хандалгада хоёрхон үдэрэй турша соо 307.490 хүн гар табиhан байха юм. Албаниин хүдэлмэришэдэй олон центрнүүд ба деревнинүүдтэнь Хандалгада гар табилгын түрүүшын үдэр бүхы хүн зон hаналаа нэгэдэhэн байгаа. Румынида түрүүшын нэгэ үдэр соо хэдэн зуу мянган хүн гар табяа. Индиин Ассам гэжэ провинци дотор 7 мянган хүн гар табиhан байна. Эб найрамдалай Пакт тухай Хандалгада Австриин хахад миллион шахуу хүн зон гар табинхай.

Эб найрамдалай Пакт баталуулха тухай эрилтэдэ гар табиха зуураа, венгерскэ таряашан Надь гэгшэ иигэжэ хэлээ: «Минии газарые мүнөө трактор хахална, машина тарина, ажабайдални—жаргалтай ба амгалан болонхой. Өөрынгөө энэ ажабайдалые гар табилгаараашье, мүн өөрынгөө ажалааршье хамгаалхаб».

Арадай демократиин ондоошье оронуудай ажалшад Хандалгада гар табихатаяа хамта, ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлнэ. Хүдэлмэришэд бүри олон машинануудые, бүри ехэ металл, текстильнэ ба бусад товарнуудые бүтээн гаргана, таряашад—газар элдүүрилгээ улам hайжаруулна, үндэр ургасын түлөө тэмсэнэ.

Франци, Итали, Англи, Баруун Германи, Канада дотор Хандалгада гар табилгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдана. Америкын Холбоото штадууд доторшье эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн бүри үргэдэжэ байна. Капиталистическэ оронуудай арад олониитэ яаралтайгаар зэбсэглэлгэдэ эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхана, Кореядэхи американска интервенци болиуулхые эринэ.

Бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгэй арадууд өөhэдынгөө хүсэнүүдые жагсаан, эб найрамдал сахихын түлөө тэмсэлдэхи нэгэдэлээ бэхижүүлжэ байна. Эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй ниитын базань таhалгаряагүй үргэдхэгдэнэ. Дай үүдхэгшэдэй хорото аашанууд тушаа арадуудай hэрэмжэнь улам ехэ боложо байна.

ИСПАНИДАХИ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ДОРОЙТОН УНАЛГА

Испанидахи Франкогой фашистска ёho журам оронойнь экономикые hүйдхөө. Тэндэхи хүдөө ажахы илангаяа хүндэ хүшэр байдалда оронхой. Ургасань жэлhээ жэлдэ муудана.

Франкистска Испани дотор тунхаглагдаhан тусхай статистическэ мэдээнүүдэй ёhoop, үнгэрэгшэ жэлдэ ороohoто культурануудай ургаса оройдоо 2 миллион 872 мянган тонно болоhон байна. Гэхэ зуура, 1935 ондо ороohо таряанай ургасань 4 миллион 300 мянган тонно байhан юм. Тиимэhээ, Франкогой фашистска ёhо журамай үе соо ургаса абалга жэл бүри 33 процентээр хороhон байха юм.

Ган гасуурhaa шалтагаалан Испанидахи ургаса доошоо ороо гэжэ франкистнууд хэлэхэ hэдэлгэ гаргана. Үнэн бодото шалтагааниинь юуб гэбэл, Франко хадаа жэжэ ба дундуур таряашадые хүшхэртэшэгүй налогуудаар, элдэбын реквизицинүүдээр үгырүүлэн хооhоруулна. Испаниин республика байха үедэ абаhан газарыень таряашадhaa буляан абана, газар эзэмдэгшэдэй богоолнууд болон хүдэлхыень таряашадые баадхана. Хүдөө ажахыда зорюулагдаhан гаргашанууд гүрэнэй бюджет доторнь миил 1 процент байна.

3 миллион хахад жэжэ таряашадай газарhaa хоёр дахин ехэ эдлүүритэй 17 мянган помещигүүд бии юм. Угаа олон таряашад газарhaa бүримүhэн хаhагданхай. Тиимэ таряашад газар арендээр абажа, өөрынгөө доходуудай ехэнхи хубииень помещигүүдтэ үгэнэ.

Франкогой тонон дээрмэдэлгын политикые испанска таряашад ехээр зэбүүрхэнэ. Тус зэбүүрхэлынь дээрмэдэлгын, гүйраншалгын ба терророй ёhо гуримда элитээр эсэргүүсэлгын формотой заримдаа болоно. Һаяшаг Теруэлиин райондохи 30 деревнинүүдэй таряашад правительственна отрядуудай зүгhөө таряа суглуулха гэхэдэнь эрид эсэргүүсэлтэ хэhэн байха юм.

К. Орлов.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУ[Д]

Арадай армиин Гла[вна] командованиин мэд[ээсэл]

ПХЕНЬЯН, апрелиин [...] (ТАСС). Корейскэ арадай-де[мокра]тическа республикын Арада[й ар]миин частьнууд Хитадай h[...]ратанай отрядуудтай хамтад[...]жа, 38-дахи параллельhээ х[...] 5—15 километрын рубежэ[...] гаалалтын байлдаануудые [...] үргэлжэлөө.

Корейскэ арадай-демокра[тическа] республикын Арадай арми[и]на командованиин мэдэ[эсэлэй] ёhoop, апрелиин 16-да Арад[ай ар]миин авиаци дайсанай 5 эс[...] атаковалжа, нэгыень шэнгэ[...] нэгыень ехээр гэмтээhэн ба[йна].

Индийскэ хүн зо[н] хүшэр хүндэ бай[дал]

ДЕЛИ, апрелиин 14. (ТА[СС]). Индиин улам шэнэ шэнэ ра[йонуу]та үлэсхэлэн боложо байна. [...] хэлэн хүнүүд эдеэ хоол б[...] ороной городууд ба харгы[...] зайжа ябана.

Аирагхат гэжэ газарта 300[...]ран үлэсхэлэн хүнүүд, тэрэ [...] эхэнэрнүүд ба үхибүүд су[...] демонстраци хэбэ гэжэ «На[...]рат Таймс» газетэ мэд[...] «Үлэсхэлэн хүнүүдтэ хилээм[...]ты!» гэhэн эрилтэтэй плака[д] демонстрантнууд барижа я[...]

Бихар провинциин хуули [...]гын суглаанай гэшүүн Ха[...] Мисра болбол Мадубани[...] Дарбангын районуудаар [...] ерэhэнэйнгээ hүүлээр иигэж[э] дуулбэ: «Туража яhан боло[...]нүүдэй үхэжэ байхые хараа[б...]бангын районой 3.750 мянга[н] нэй дүрбэнэй нэгэ хубинь га[...] таряашад байна. Тэдэнии[е] [...]мэрээр ба эдеэ хоолоор х[...] шухала хэмжээнүүд абтаагүй [...] тэдэнэр бүгэдэрээ үхэхэ б[...]

Шатараар дэлхэйн түр[үүшын] hуури эзэлхын ту[лөө]

Апрелиин 17-до Чайковск[ийн нэ]рэмжэтэ концертнэ зал соо [Бот]винник Бронштейн хоёрой [...] 15-дахи парти наадагдаа.

Ботвинник 8 очкотой, Б[ронш]тейн 7 очкотой болоо.

(ТАС[С])

Харюусалгата ред[актор] **Б. А. Очи[ров]**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни культуры и быта — 4-52, сельскохозяйственного и промышленности — 6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н-03577. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.00[0]